
Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2011

Botkyrka kommun

*Anders Hägg
Linda Yacoub
Sofia Nylund
Pernilla Fagerstedt
Mats Renborn
Jan Nilsson*

Mars 2012

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Inledning	3
2.1	Bakgrund	3
2.2	Revisionsfråga och metod	3
3	Granskningsresultat	5
3.1	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1	Förvaltningsberättelse	5
3.1.1.1	Översikt över utvecklingen av verksamheten	5
3.1.1.2	Investeringsredovisning	7
3.1.1.3	Driftredovisning	7
3.1.2	Balanskrav	8
3.1.3	God ekonomisk hushållning	9
3.1.4	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag	10
3.2	Rättvisande räkenskaper	14
3.2.1	Resultaträkning	14
3.2.2	Balansräkning	16
3.2.3	Kassaflödesanalys	18
3.2.4	Sammanställd redovisning	19
3.2.5	Tilläggsupplysningar	20
Bil 1:	Uppfyllelse av mål och uppdrag	22
Bil 2:	Budgetutfallsprognoser kontra utfall	24

1 Sammanfattning

Efter genomförd granskning bedömer vi att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet för 2011 har uppfyllts. Årets resultat enligt resultaträkningen är 148,9 mnkr och det justerade resultatet enligt balanskravet är 136,6 mnkr. Avstämningen mot balanskravet kommenteras under en särskild rubrik i förvaltningsberättelsen. Inga tidigare års negativa resultat finns heller att reglera. Vi instämmer även i kommunens bedömning av att god ekonomisk hushållning i huvudsak har uppnåtts, utifrån det sammantagna utfallet av de finansiella och verksamhetsmässiga målen. Det finns dock flera områden där de verksamhetsmässiga resultaten behöver förbättras, vilket kommenteras i förvaltningsberättelsen.

Vi bedömer vidare att verksamhetsberättelserna i huvudsak är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar och att berättelserna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag.

Vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden, tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden har inte klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen. Samhällsbyggnadsnämnden har dock fått fullmäktiges medgivande, vid behandling av tertialrapport per april, att överskrida budgeten med 8,0 mnkr. Utifrån ett faktiskt underskott på 6,7 mnkr kan vi konstatera att samhällsbyggnadsnämnden klarat den ekonomiska ramen genom fullmäktiges tilläggsdirektiv. Tekniska nämndens underskott är marginellt och uppgår till 1,6 mnkr, vilket är 0,3 % av budgetomslutningen.

Vård- och omsorgsnämnden redovisar ett negativt budgetutfall på 34,6 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Detsamma gäller för fullmäktiges tilläggsdirektiv i samband med behandling av delårsrapporten att begränsa prognostiserat underskott som då var 25,0 mnkr.

Vi kan konstatera att av vård- och omsorgsnämnden antagna planer för en ekonomi i balans ännu inte har fått avsedd effekt. Under 2011 har nämnden dock analyserat utfallet i förra årets bokslut, beslutat om en handlingsplan för att utveckla ekonomistyrningen samt fastställt en ny resursfördelningsmodell inkl internbudgetprocess. Trots ovanstående ser vi allvarigt på den nuvarande ekonomiska obalansen, bl a utifrån ett framtidsperspektiv med växande behov inom äldreomsorgen.

Utbildningsnämnden redovisar ett negativt budgetutfall på 24,2 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Detsamma gäller för fullmäktiges tilläggsdirektiv i samband med behandling av delårsrapporten att begränsa prognostiserat underskott som då var 5,6 mnkr. Vi kan dock konstatera att nämnds- och förvaltningsledning med anledning av detta redan tagit initiativ till en översyn av ekonomistyrningen.

Under granskningens gång har ett antal utvecklingsområden identifierat, såsom t ex periodisering, säkerhet i budgetutfallsprognoser, uppföljning av finansiella mål för god ekonomisk hushållning samt utformning av tilläggsupplysningar.

I nedanstående ruta redovisas och kommenteras kommunens ekonomiska ställning.

Verksamhetens nettokostnader (inkl avskrivningar) utgör 96,5 % av de totala skatteintäkterna inkl bidrag. Jämfört med föregående år är detta en förbättring med 0,1 procentenheter. Verksamhetens nettokostnader ökade med 4,8 % medan skatteintäkterna inkl bidrag ökade med 4,9 %.

Soliditeten uppgick vid utgången av året till 44,0 % (55,3 % 2010). Soliditeten inkl de pensionsåtaganden som redovisas som ansvarsförbindelse är 23,0 % (30,4 % 2010). Förklaringen till den försämrade soliditeten är den ökade skuldsättningen pga inrättandet av internbank. Motsvarande fordringar finns varför den faktiska ekonomiska ställningen inte har förändrats i någon större utsträckning mellan åren, vilket kommenteras i förvaltningsberättelsen.

Årets nettoinvesteringar uppgår till 366,0 mnkr (406,4 mnkr 2010). Den externa upplåningen uppgår till 3 450,9 mnkr, vilket är en ökning med 1 851,9 mnkr i jämförelse med förra året. Av detta är 2 970,0 mnkr lån som kommunen upptagit för sina bolag och till Handelsbanken (Södertälje kommuns andel) för finansiering av Söderenergi AB:s kraftvärmeprojekt, som kommunen får full kostnadstäckning för. Den del av låneskulden som avser kommunens eget behov uppgår till 481,0 mnkr (816,0 mnkr 2010) och minskningen av upplåningen beror på att Södertörns Energi AB under året löst ett lån på 675 mnkr som gavs i samband med att kommunen sålde sina aktier i Södertörns Fjärrvärme AB till bolaget.

Finansnettot är positivt (13,0 mnkr) och har försämrats med 62,1 mnkr jämfört med föregående år. Finansnettots andel av skatteintäkter inkl bidrag har minskat från 2,0 % till 0,3 %, vilket bl a beror på ändrad diskonteringsränta avseende pensioner.

Kommunens borgensförbindelser per 2011-12-31 uppgår till 2 341,5 mnkr, vilket är en minskning med 60,2 mnkr i jämförelse med förra året. De totala borgensåtagandena utgör 28,7 % av kommunens totala tillgångar (38,6 % 2010).

Av årsredovisningen framgår att årets resultat är 148,9 mnkr (201,1 mnkr 2010). Gjorda avstämningar i förvaltningsberättelsen visar att balanskravet klarats för 2011, i och med att det justerade resultatet enligt balanskravet är 136,6 mnkr. Årets resultat innebär en fortsatt positiv resultatutveckling och en god ekonomisk ställning, utifrån de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Framtidsbedömningen visar att kommunen står inför flera utmaningar framdeles, på grund av bland annat svagare ekonomisk tillväxt, demografiska förändringar samt omfattande upprustningsbehov i lokaler och anläggningar.

Avslutningsvis vill vi lyfta fram att kommunen har ett väl utvecklat styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet, vilket är en av grundförutsättningarna för god ekonomisk hushållning. Behov finns dock kring att utveckla styrsystemet, vilket kommenteras i årsredovisningen.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2 Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- Förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- Resultaträkning
- Kassaflödesanalys
- Balansräkning
- Sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi inom ramen för granskningen av årsredovisningen också bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Detta som en del av granskningen av nämndernas ansvarsutövande. De förtroendevalda revisorerna har även sammanträffat med samtliga facknämndpresidier och förvaltningsledningar för att diskutera ansvarsutövandet. Dokumentation från dessa träffar har delgetts respektive nämnd, för deras beaktande.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

3 Granskningsresultat

3.1 Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1 Förvaltningsberättelse

3.1.1.1 Översikt över utvecklingen av verksamheten

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- Obligatorisk information i enlighet med KRL och RKR:s rekommendationer
- Sådana förhållanden, som inte ska redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- Händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- Annat av betydelse för styrning och uppföljning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i allt väsentligt överensstämmer med kraven i KRL och huvudsakligen enligt rekommendationer från RKR.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning. Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen är informativ och bedöms ge en rättvisande bild. Utöver de uppgifter som redovisas i balans- och resultaträkning, finns kompletterande uppgifter som är viktiga för bedömning av kommunens ekonomi och ställning. Detta bl a i form av resultatutveckling under en femårsperiod och relevanta finansiella nyckeltal. Förvaltningsberättelsen innehåller även uppgifter om pensionsmedelsförvaltningen, en riskbedömning kring borgensåtagandena samt tillämpade redovisningsprinciper.

Händelser av väsentlig betydelse. I förvaltningsberättelsen finns en redovisning av viktiga ekonomiska händelser under året. Utifrån den kunskap vi har om kommunens verksamhet, bl a via kommunstyrelseprotokoll och verksamhetsberättelser, bedöms väsentliga händelser under året i huvudsak kommenterade i förvaltningsberättelsen. I de olika verksamhetsberättelserna finns verksamhetsspecifika händelser och detaljekonomin kommenterad.

Förväntad utveckling. En beskrivning finns i förvaltningsberättelsen av framtidsperspektivet utifrån olika delområden, såsom konjunkturläge, skatteunderlag, befolkningsutveckling, effektiviseringar, kommunal service och utveckling av styrsystem.

Väsentliga personalförhållanden. I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av väsentliga personalförhållanden, som bl a innehåller antal årsarbetare, personalsammansättning, åldersstruktur, personalkostnader samt de obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt vad som stadgas i KRL.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av kommunens verksamhet. Detta område avser information och analys rörande prestationer, kvalitet och mål. I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av kommunens styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. I styrsystemet är begreppet åtagande centralt och omfattar alla dessa tre aspekter på styrning. Förvaltningsberättelsen innehåller även en överskådlig uppföljning av de 18 kommunövergripande målen (inkl delmål 22) inom fyra nyckelområden som kommunfullmäktige fastställt i flerårsplanen, dvs medborgaren i centrum, unga och äldre i fokus, samhälle i utveckling samt organisation för framtiden. Vidare finns en redovisning utifrån ett hållbarhetsperspektiv (sex olika utmaningar) samt en beskrivning av kommunens miljöarbete, som bygger på de 16 nationella miljömålen.

Förvaltningsberättelsen tillsammans med verksamhetsberättelserna bedöms ge en god bild av hur kommunen totalt samt nämnder och styrelse har klarat sina ekonomiska och verksamhetsmässiga åtaganden. Hållbarhets- och miljöperspektiven tillför de sociala och miljömässiga dimensionerna i redovisningen.

Särredovisning av va-verksamheten och transperanslagen. Kravet på särredovisning av va-verksamheten tydliggörs i va-lagen, som gäller fr o m 2007-07-01. Där framgår att verksamheten ska redovisas i enlighet med god redovisningssed, där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och av tilläggsupplysningar framgår hur huvudmannen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet. En särredovisning enligt ovan har skett i årsredovisning 2011.

Efter genomförd utredning bedömer kommunen att man inte omfattas av den sk transparenslagen, som ställer krav på öppen och separat redovisning av viss verksamhet för att motverka konkurrensproblem. Bedömningen är gjord utifrån att omställningen för dessa typer av verksamheter understiger fastställda beloppsgränser.

Obligatorisk information enligt KRL och RKR:s rekommendationer. Avvikelser kring gällande rekommendationer kommenteras i delavsnitt 3.2.5, tilläggsupplysningar.

3.1.1.2 Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- Investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- Investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- Beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- Posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och kassaflödesanalysen
- Jämförelser med tidigare år görs
- Avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets investeringar.

Investeringsredovisningen är avstämd mot bokföringen och motsvarande poster i finansieringsanalys och balansräkning. Redovisningen ger en samlad bild av utfallet i förhållande till fastställd investeringsbudget. Jämförelser görs vidare genomgående med föregående år.

I förvaltningsberättelsen lämnas övergripande kommentarer till investeringsvolymen och budgetutfallet. Detaljerade kommentarer till investeringsutfallet finns i nämndernas verksamhetsberättelser, där även totalkalkyl för investeringen, årets investeringsutgift m m framgår.

I årsredovisningen finns ett sammandrag av årets investeringsverksamhet per nämnd/förvaltning. Årets nettoinvesteringar uppgår till totalt 366,0 mnkr (406,4 mnkr 2010), vilket ger ett budgetöverskott på 82,8 mnkr. Orsaken till överskottet beror främst på tidsförskjutningar i olika investeringsprojekt. Ombudgeteringar från 2010 uppgår till 164,7 mnkr. På motsvarande sätt uppgår föreslagna ombudgeteringar för 2012 till totalt 212,4 mnkr.

3.1.1.3 Driftredovisning

Vi har granskat att:

- Budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- Redovisade intäkter och kostnader överförts riktigt från den systematiska bokföringen
- Jämförelse med tidigare år görs

- Driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Driftredovisningen är avstämd mot bokföringen. Redovisningen ger en samlad bild av utfallet i förhållande till fastställd driftbudget. Jämförelser görs vidare genomgående med föregående år.

Nämndernas samlade verksamhet redovisar en negativ budgetavvikelse på totalt 45,4 mnkr, i jämförelse med en positiv budgetavvikelse på 48,7 mnkr 2010. De nämnder som redovisar negativa budgetavvikelser är vård- och omsorgsnämnden (34,6 mnkr), utbildningsnämnden (24,2 mnkr), samhällsbyggnadsnämnden (6,9 mnkr) och tekniska nämnden (1,6 mnkr).

Det ekonomiska utfallet analyseras på en övergripande nivå i förvaltningsberättelsen. En uppföljning av de kommunövergripande mål som fullmäktige fastställt i flerårsplanen finns vidare i förvaltningsberättelsen. När det gäller detaljkommentarer kring ekonomi och verksamhet hänvisas till respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Analysen av nämndernas redovisning av sitt uppdrag återfinns i delavsnitt 3.1.4.

3.1.2 Balanskrav

Vi har granskat:

- Kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts, dvs att det finns en balanskravsutredning i enlighet med KRL 4:4 och KL 8:5
- Om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- Om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- Om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall det föreslås att fullmäktige ska besluta att en sådan reglering inte ska ske på grund av synnerliga skäl.

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts för 2011, då det justerade resultatet utifrån balanskravet uppgår till 136,6 mnkr. Inga undskott från tidigare år finns vidare att reglera.

Kommunen redogör i förvaltningsberättelsen för hur årets resultat bedömts utifrån det lagstadgade balanskrav. Av redogörelsen framgår de justeringar av årets resultat som skett vid avstämning mot balanskravet, enligt nedanstående sammanställning.

Delposter	Belopp i mnkr
Årets resultat	148,8
Avkastning pensionsförvaltning	-25,7
Ombudgeteringar från 2010	13,3
Resultat va-verksamheten	0,1
Resultat enligt balanskravet	136,6

3.1.3 God ekonomisk hushållning

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse god ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i den bedömning som görs i förvaltningsberättelsen att god ekonomisk hushållning i stort har uppnåtts, utifrån det sammantagna utfallet av de finansiella och verksamhetsmässiga målen. Det finns dock flera områden där de verksamhetsmässiga resultaten behöver förbättras, vilket kommenteras i förvaltningsberättelsen.

Tydligheten i redovisningen kring två av de tre finansiella målen behöver dock öka och kopplas till fastställd budget. Detta gäller de finansiella målen kring finansiering av investeringar och låneskuldens storlek.

Kommunen har ett väl utvecklat styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. Målen relateras till olika verksamheter, via åtaganden, och följs upp på ett strukturerat sätt i delårsrapport och årsredovisning. I förvaltningsberättelsen konstateras dock att det finns behov av att utveckla styrsystemet ytterligare. Detta eftersom det upplevs finnas en tröghet i att omsätta politiska ambitioner till genomförande när det gäller hur, dvs på vilken värdegrund, kommunens organisation ska möta medborgarna. Därför anges att det behövs ytterligare stöd till verksamheterna genom olika centrala insatser, utvecklad uppföljning och förbättrat kvalitetsarbete.

Kommunfullmäktige har i ettårsplan 2011 fastställt tre finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Samtliga dessa mål har uppnåtts, men beskrivningen kring måluppfyllelsen behöver utvecklas i förvaltningsberättelsen kring två av de tre målen. I *bilaga 1* redovisas målen och vår uppföljning av dessa.

Fullmäktige har i ettårsplan 2011 fastställt 18 verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning (inkl 22 delmål), inom fyra olika områden. Måluppfyllelsen

varierar inom de olika områdena. Av de mål inkl delmål som följts upp på totalnivå uppges endast ca en femtedel uppnåtts, vilket närmare framgår av *bilaga 1*.

3.1.4 Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Vi har övergripande granskat att:

- Verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar
- Verksamhetsberättelserna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitet utveckling
- Personalredovisning
- Hållbarhetsarbete
- Prognossäkerhet
- Intern kontroll

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att redovisningarna i huvudsak är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar och att redovisningarna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag.

Av KL framgår att kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning och formerna för den. Kommunfullmäktige har ursprungligen 1999-06-22¹ fastställt ett redovisningsreglemente som reglerar vissa frågor inom internredovisningen, bl a att nämnderna ska lämna verksamhetsberättelser i enlighet med anvisningar från kommunstyrelsen. Vidare finns ett reglemente för budgetansvar och intern kontroll. Dessa reglementen är ett komplement till KRL och KL.

¹ Reviderades under 2003 med avseende på tidpunkten för slutredovisning av investeringsprojekt och under 2010 avseende delårsrapport.

Kommunens generella anvisningar. I samband med granskning av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har diskussioner förts kring ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, verksamhetsberättelsernas standard (följsamhet till anvisningar), mål- och kvalitetsarbete, framtidsperspektiv o dyl med respektive nämnd- och förvaltningsledning.

Följsamheten kring anvisningarna för verksamhetsberättelserna bedöms i huvudsak vara god, förutom när det gäller redovisning av slutsatser inför framtiden vid uppföljning av åtaganden. Detta gäller miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden, samhällsbyggnadsnämnden och utbildningsnämnden.

Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse. Målen för verksamheten följs i huvudsak upp på ett tillfredställande sätt i verksamhetsberättelserna. Detta gäller både bidrag till kommunövergripande mål och specifika nämndmål. Måluppfyllelsen varierar vidare mellan olika nämnder och verksamheter, medan analysen av åtaganden i huvudsak bedöms hålla en tillfredsställande standard.

Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder. Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns i samtliga verksamhetsberättelser, men kvalitén i analysen varierar liksom beskrivningen av effekterna kring genomförda åtgärder. Vi har granskat samtliga nämnders utfall i relation till den av kommunfullmäktige fastställda ramen och givna tilläggsdirektiv kring resultatet². I samband med de nämndvisa träffarna har vi bl a diskuterat det ekonomiska utfallet och vid budgetöverskridanden särskilt penetrerat vilka åtgärder som vidtagits under året för att hålla ramen och/eller begränsa budgetöverskridandet.

Vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden, tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden har inte klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen. När det gäller samhällsbyggnadsnämnden har de fått fullmäktiges medgivande, vid behandling av tertialrapport per april, att överskrida budgeten med 8,0 mnkr. Utifrån ett faktiskt underskott på 6,7 mnkr kan vi konstatera att samhällsbyggnadsnämnden klarat den ekonomiska ramen genom fullmäktiges tilläggsdirektiv. Tekniska nämndens underskott är marginellt och uppgår till 1,6 mnkr, vilket är 0,3 % av budgetomslutningen.

Det är fjärde året i rad som vård- och omsorgsnämnden inte klarar att uppfylla den ekonomiska ramen. Det sammantagna negativa resultatet under perioden uppgår till 87,1 mnkr³. Vi kan konstatera att av vård- och omsorgsnämnden antagna planer för en ekonomi i balans ännu inte har fått avsedd effekt. Under 2011 har nämnden dock analyserat utfallet i förra bokslutet, beslutat om en handlingsplan för att

² I samband med behandlingen av delårsrapport per april beslutade kommunfullmäktige att medge att samhällsbyggnadsnämnden får överskrida årets budgetram med 8 mnkr med hänsyn till till de ökade kostnader som årets stora snömängder fört med sig. I anslutning till behandlingen av delårsrapport per augusti beslutade kommunfullmäktige att uppmana vård- och omsorgsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden att försöka begränsa prognostiserade underskott samt övriga nämnder att sträva efter minst ett nollresultat.

³ 19,2 mnkr 2008, 4,0 mnkr 2009, 29,3 mnkr 2010 och 34,6 mnkr 2011.

utveckla ekonomistyrningen samt fastställt en ny resursfördelningsmodell inkl internbudgetprocess.

Trots ovanstående ser vi allvarligt på den nuvarande ekonomiska obalansen inom vård- och omsorgsnämnden, både utifrån nämndens ansvarsutövande och ett framtidsperspektiv med kontinuerligt växande behov inom äldreomsorgen.

Utbildningsnämnden redovisar ett negativt budgetutfall på 24,2 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Detsamma gäller för fullmäktiges tilläggsdirektiv i samband med behandling av delårsrapporten att begränsa prognostiserat underskott som då var 5,6 mnkr.

I *bilaga 1* redovisas en sammanställning av hur nämnderna klarat den ekonomiskt fastställda ramen samt de olika tilläggsdirektiven som lämnats av fullmäktige i samband med delårsrapporterna (T1 och T 2).

Nyckeltal eller verksamhetsmått. Verksamheterna redovisar olika typer av nyckeltal, men dessa är inte alltid definitionsmässigt nyckeltal⁴, utan har ibland mer karaktären av verksamhetsstatistik. Jämförelser med ekonomiskt utfall för tidigare år redovisas genomgående. Det är viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitet utveckling.

Personalredovisning. I verksamhetsberättelserna finns nämndvisa personalredovisningar. I förvaltningsberättelsen finns en kommunövergripande personalredovisning, som bl a innehåller de obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt KRL.

Hållbarhetsredovisning. I nämnders verksamhetsberättelser redovisas bl a bidraget till det kommunövergripande målet kring hållbar verksamhet (mål nr 14). I förvaltningsberättelsen finns en utvecklad uppföljning kring hållbar verksamhet, inkl en beskrivning av hur kommunen tar hand om sin miljö utifrån de nationella miljömålen.

Prognossäkerhet. I *bilaga 2* redovisas en sammanställning av budgetutfallsprognos och verkligt utfall för de olika nämnderna. Detta material har utgjort underlag för vår granskning av de olika nämndernas ekonomiska utfall och kommentarerna kring detta.

Kvaliteten i budgetutfallsprognoserna behöver ytterligare utvecklas, när det gäller prognosmetoder och träffsäkerheten i prognoserna. Detta gäller nämnder med stora prognosfel i relation till delårsrapporten, såsom exempelvis miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen (exploatering/serviceförvaltning).

Vid förra bokslutsgranskningen konstaterade vi att vård- och omsorgsnämnden inte alls kunnat prognostisera underskottet för 2010 på ett tillfredsställande sätt. I och med bristande uppföljning ställdes nämnden inför ett fullbordat faktum i form av ett omfattande underskott som endast till en mindre del kunnat prognostiseras.

⁴ Ett nyckeltal uttrycker en relation mellan två variabler (t ex nettokostnad per invånare) medan verksamhetsstatistik endast innehåller en variabel (t ex antal dagtransporter).

Mot bakgrund av detta kan vi konstatera att prognossäkerheten har förbättrats under 2011. Prognosfelet i jämförelse med delårsrapport per augusti är 1,2 %, vilket visar på en tillfredställande säkerhet. Trots detta bedömer vi att prognossäkerheten behöver ytterligare förbättras utifrån att oktoberprognosen visade på ett underskott på 26,2 mkr, vilket ska jämföras med det faktiska underskottet på 34,5 mkr. En orsak som uppges ha försvårat prognosarbetet under senare delen av året är de inkörningsproblem som varit kring införande av nytt personalsystem (HRM-system), vilket drabbat vård- och omsorgsförvaltning särskilt hårt eftersom de har så stor andel schemalagd personal. Liknande problem har även lyfts fram av andra förvaltningar i samband med de nämndvisa träffarna, bl a socialförvaltningen.

Utbildningsnämndens prognosfel i jämförelse med delårsrapporten per augusti är 1,0 %, vilket visar på en tillfredsställande säkerhet. Trots detta bedömer vi att prognossäkerheten ytterligare behöver förbättras utifrån att senare månadsuppföljningar som lämnats till kommunledningsförvaltningen inte på ett tillfredställande sätt har kunnat prognostisera det faktiska underskottet på 24,2 mkr. Vi kan dock konstatera att nämnd- och förvaltningsledning med anledning av detta redan tagit initiativ till en översyn av ekonomistyrningen.

Samtliga nämnder, förutom utbildningsnämnden, har haft en tätare ekonomisk uppföljning än tertiälvis under 2011, d v s utöver den obligatoriska rapporteringen till kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Utbildningsnämnden behöver ta ställning till en utökad rapporteringsfrekvens. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har erhållit ekonomiska uppföljningsrapporter frekvent under 2011, men dessa har inte blivit protokollförda, vilket framleds behöver åtgärdas.

Intern kontroll. I samband med granskningen av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi närmare följt upp statusen på den interna kontrollen. Samtliga nämnder har utarbetat en plan för intern kontroll för 2011 som återrapporterats till ansvarig nämnd i form av ett särskilt ärende eller i verksamhetsberättelsen. I samband med de nämndvisa träffarna har vi påtalat vikten av att den interna kontrollen genomförs i så god tid att formell återrapportering kan ske senast i samband med nämndens behandling av verksamhetsberättelsen och det årliga sammanträffandet kring ansvarsutövandet.

Resultatet av genomförd granskning har diskuterats inom ramen för ansvarsutövandet och de nämndvisa sammanträffandena. Utifrån detta kan vi konstatera att det är viktigt att en risk- och väsentlighetsanalys görs som underlag till planen för intern kontroll samt de rutiner och processer som ska kontrolleras. Planen bör vidare innehålla både redovisnings- och verksamhetskontroller samt förändras över tiden utifrån resultatet av genomförda kontroller, dvs vara ett levande dokument.

Sammantaget bedömer vi att kommunens arbete kring intern kontroll behöver utvecklas genom olika utbildningsinsatser, översyn av reglemente för intern kontroll och budgetansvar⁵ och framtagande av gemensamma mallar.

⁵ Det finns exempel på kommuner som brutit ut reglerna för intern kontroll från budgetansvar/attester och fastställt ett separat reglemente för intern kontroll. Detta för att markera att den interna kontrollen omfattar både ekonomi och verksamhet.

3.2 Rättvisande räkenskaper

3.2.1 Resultaträkning

Vi har granskat att:

- Resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- Resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster samt möjliggör avstämning mot balanskravet
- Resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat och att den i allt väsentligt justerats för interna poster. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL. Noter finns till de olika resultatposterna.

Vi bedömer utifrån genomförda kontroller att periodisering i huvudsak har skett enligt god redovisningssed. Vissa brister har dock uppmärksammats inom området i vår periodiseringskontroll av leverantörsutbetalningar, som visar att kostnader med totalt 2 mnkr bokförts 2012, men avser 2011. Kostnader på totalt 1 mnkr har bokförts på 2011, men avser 2012. Om dessa poster hanterats riktigt hade det sammantagna resultatet varit 1 mnkr lägre.

Årets resultat är positivt och uppgår till 148,9 mnkr, vilket är en resultatförsämring med 52,2 mnkr i jämförelse med 2010. Det budgeterade resultatet 2011 var 128,9 mnkr.

Nedan lämnas iakttagelser och kommentarer till resultaträkningen och dess olika delposter. I detta sammanhang analyseras bl a förändringen mellan åren.

Verksamhetens intäkter (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 11,2 mnkr (1,4 %)	804,8	793,6

De beloppsmässigt största intäktsökningarna är för bidrag samt taxor och avgifter. Övriga verksamhetsintäkter har dock minskat. En specifikation över de olika intäktsslagen återfinns i resultaträkningen i årsredovisningen (not 2).

Verksamhetens kostnader (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 174,3 mnkr (4,2 %)	4 349,7	4 175,4

Specifikation av kostnadsökningen redovisas i årsredovisningen (not 3). Bland de olika kostnadsslagen har ökning skett för samtliga slag förutom externa lokalhyror, som maginellt minskat. Den största kostnadsökningen gäller personalkostnader (79,1 mnkr) samt entreprenad och köp av verksamhet (40,3 mnkr).

Avskrivningar (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 6,9 mnkr (3,8 %)	190,4	183,5

Avskrivningarna på total nivå har ökat mellan åren. Både avskrivningar på fastigheter och anläggningar samt inventarier har ökat, medan nedskrivningarna har minskat. Avskrivningar genomförs enligt gällande normgivning, vilket kommenteras i årsredovisningen under rubriken redovisningsprinciper.

Verksamhetens nettokostnader (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 169,9 mnkr (4,8 %)	3 735,3	3 565,4

Se kommentarer under verksamhetens intäkter och kostnader.

Skatteintäkter (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 106,5 mnkr (4,2 %)	2 628,2	2 521,7

Kommunen följer RKR:s rekommendation om periodisering av skatteintäkter. Slutavräkning för 2010 är positiv och uppgår till 11,7 mnkr. För 2011 är den preliminära avräkningen positiv och uppgår till 59,9 mnkr.

Generella statsbidrag och utjämning	2011	2010
Summa; ökning med 73,5 mnkr (6,3 %)	1 243,1	1 169,6

Genom inkomstutjämningen garanteras kommunen 115 % av medelskattkraften i riket. Eftersom kommunens skattkraft motsvarar ca 88 % har detta inneburit en intäkt på 785,5 mnkr. Övriga poster inom generella statsbidrag och utjämning har ökat, förutom det tillfälliga konjunkturstödet som endast utgick under 2010 (78,9 mnkr).

Finansiella intäkter (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 117,0 mnkr (97,2 %)	237,4	120,4

Ökningen finns i huvudsak inom ränteintäkter (90,0 mnkr) och beror till största delen på inrättandet av internbank. Motsvarande ökade räntekostnader finns (se finansiella kostnader). Realiserad kursvinst på placerade medel har vidare ökat med 20,8 mnkr.

Finansiella kostnader (mnkr)	2011	2010
Summa; ökning med 179,2 mnkr (396,4 %)	224,4	45,2

Ökningen finns främst inom räntekostnader (98,4 mnkr) och beror till största delen på inrättandet av internbank. Motsvarande ökade räntekostnader finns (se finansiella intäkter). Realiserade och orealiserade kursförluster har vidare ökat med 34,8 mnkr. Finansiell kostnad på pensionsavsättningar har ökat med 26,0 mnkr, vilket beror på förändrad diskonteringsränta.

Årets resultat (mnkr)	2011	2010
Summa; minskning 52,2 mnkr (33,0 %)	148,9	201,1

Det faktiska resultatet på 148,9 mnkr är något högre än det budgeterade resultatet på 128,9 mnkr, men betydligt lägre än fjolårets resultat på 201,1 mnkr. Vid en jämförelse mellan åren behöver man ta hänsyn till jämförelsestörande poster, som uppgick till 38,7 mnkr 2011 och 83,1 mnkr 2010.

Avslutningsvis kan vi konstatera att i slutet av året köptes det in 330 bärbara datorer (MacBook White), inom *utbildningsförvaltningen*, till en kostnad av 3,1 mnkr. Anskaffning av datorerna är bokfört som en kostnad. Utifrån kommunens generella riktlinjer borde de ha aktiverats och skrivits av på tre år. Anskaffning av ytterligare datorer planeras även framåt utifrån målsättningen en dator – en elev.

3.2.2 Balansräkning

Vi har granskat att:

- Balansräkningen är uppställd enligt KRL och noter finns i tillräcklig omfattning
- Upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- Specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- Årets resultat överensstämmer med resultaträkningen

Bedömning och iakttagelser

Balansräkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och noter finns i tillräcklig omfattning. Standarden på bilagor och specifikationer till balansräkningens poster är vidare god.

Tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har i allt väsentligt värderats enligt principerna i KRL.

Anläggningstillgångar

De totala anläggningstillgångarna, som består av materiella och finansiella anläggningstillgångar, har ökat med 1 756,7 mnkr under året.

Materiella anläggningstillgångar⁶ har ökat med 233,6 mnkr. Ökningen finns både inom mark, byggnader och tekniska anläggningar samt maskiner och inventarier.

Några immateriella anläggningstillgångar finns inte redovisade. Under 2011 har nytt personalsystem (HRM-system) anskaffats, vilket har kostnadsförts. Enligt god redovisningssed bör anskaffningen av programvarulicenser aktiveras som en immateriell anläggningstillgång med en avskrivningstid på 5-7 år. Enligt uppgift från kommunen så har man haft kostnader i storleksordningen 9,2 mkr för bytet av personalsystemet och då inkluderas samtliga kostnader. För att kunna bedöma vad som ska aktiveras behöver kostnaderna närmare analyseras.

Finansiella anläggningstillgångar⁷ har ökat med 1 523,1 mnkr. Placerade medel har ökat med 38,4 mnkr samt aktier och andelar i dotter- och intressebolag har ökat med 399,9 mnkr. Det senare beror på likvidation av Botkyrka Kommunfastigheter AB och överföring av aktier från AB Botkyrkabyggen på 450 mnkr. Vi har tagit del av slutredovisning inkl skifteshandling avseende Botkyrka Kommunfastigheter AB där det framgår att tillgångarna skiftas ut till aktieägaren, Botkyrka kommun. Aktiebrev och aktiebok för AB Botkyrkabyggen hade vid granskningstillfället ännu inte överlämnats till kommunen vilket således kvarstår att effektuera.

Långfristiga fordringar har vidare ökat med 1 095,9 mnkr, vilket hänför sig till utlåning till kommunala bolag (internbank).

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna uppgår till 677,4 mnkr och har ökat med 211,5 mnkr jämfört med föregående år. Ökningen avser främst kassa och bank samt kortfristiga fordringar.

Eget kapital

Det egna kapitalet har ökat med 148,9 mnkr, vilket motsvarar årets resultat. Det egna kapitalet uppgår till 3 506,5 mnkr. Om hänsyn tas till de pensioner som intjänats före 1998, och som i enlighet med KRL redovisas som ansvarsförbindelse, så uppgår det egna kapitalet till 1 882,7 mnkr.

Det egna kapitalet som avser den avgiftsfinansierade VA-verksamheten särredovisas och uppgår till 10,7 mnkr. I årsredovisningen finns vidare separat balans- och resultaträkning för VA-verksamheten, i enlighet med gällande normgivning.

Avsättningar

Pensionsavsättningar, enligt uppgifter från KPA inklusive löneskatt, uppgår till 292,6 mnkr och har ökat med 55,1 mnkr mellan åren.

⁶ Mark, byggnader och tekniska anläggningar samt maskiner och inventarier.

⁷ Placerade medel, aktier och andelar i dotter- och intressebolag samt långsiktiga fordringar.

Skulder

De långfristiga skulderna har minskat med 1 767,5 mnkr och uppgår till totalt 1 425,4 mnkr. Av detta utgör 1 421,5 mnkr lån och 3,9 mnkr finansiell leasing.

Omföringen mellan kortfristiga skulder och upptagna lån avser den del av långfristiga skulder som ska lösas kommande år och därför bokförs som kortfristig i bokslutet. För 2011 redovisas 2 029,4 mnkr som kortfristig del av långfristig skuld (0,0 mnkr 2010).

Den externa upplåningen uppgår till 3 450,9 mnkr, vilket är en ökning med 1 851,9 mnkr i jämförelse med förra året. Av detta är 2 970,0 mnkr lån som kommunen upptagit för sina bolag och till Handelsbanken (Södertälje kommuns andel) för finansiering av Söderenergi AB:s kraftvärmeprojekt, som kommunen får full kostnadstäckning för. Den del av låneskulden som avser kommunens eget behov uppgår till 481,0 mnkr (816,0 mnkr 2010). Förklaringen till att kommunen kunnat minska sin egen upplåning är att Södertörns Energi AB under året har löst ett lån på 675,0 mnkr. Lånet gavs i samband med att kommunen sålde sina aktier i Södertörns Fjärrvärme AB till bolaget. Bolaget har nu tagit upp ett eget lån från en extern långgivare med kommunal borgen.

De kortfristiga skulderna uppgår till 2 772,1 mnkr och har ökat mellan åren med 1 864,4 mnkr, vilket beror på kortfristig del av långfristig skuld.

Ansvarsförbindelser

Kommunens borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser uppgår till 4 152,9 mnkr och har ökat med 106,1 mnkr jämfört med föregående år.

Av ansvarsförbindelserna avser 1 713,8 mnkr pensioner intjänade före 1998 (1 555,1 mnkr 2010). I detta belopp ingår löneskatt på de intjänade pensionerna i enlighet med rekommendation från RKR. Övriga ansvarsförbindelser utgör i huvudsak borgensåtaganden och uppgår i bokslutet till 2 820,7 mnkr (2 491,7 mnkr 2010). Av dessa har borgensåtagandena minskat med 60,2 mnkr.

Leasingåtaganden, enligt RKR:s rekommendation, redovisas även under ansvarsförbindelser. Vidare redovisas för första gången privata medel inom vård- och omsorgsområdet med 0,3 mnkr. Detta utifrån rekommendation i en revisionsrapport under 2011 kring privata medel samt information från RKR.

3.2.3 Kassaflödesanalys

Vi har granskat att:

- Kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt KRL
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt KRL och att analysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Noter finns i vidare i tillräcklig omfattning och överensstämmelse finns med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Kommunen redovisar en kassaflödesanalys i huvudsak enligt RKR:s rekommendation. Detta innebär att analysen är uppdelad i löpande verksamhet, finansieringsverksamhet och investeringsverksamhet. Den senare bör dock redovisas brutto och inte som nu netto. Kassaflödesanalysen utmynnar i förändringen av likvida medel.

Årets förändring av likvida medel är positiv och uppgår till 133,3 mnkr.

3.2.4 Sammanställd redovisning

Vi har granskat att:

- Den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en kassaflödesanalys
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter.
- Konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande.
- Proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- Beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- Interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av koncernens ekonomiska ställning och åtaganden. Redovisningen bedöms vidare i allt väsentligt rättvisande utifrån de ingående företagens årsredovisningar.

Vidare har KRL:s krav uppfyllts och rekommendationen från RKR har följts, förutom när det gäller beskrivning av väsentliga personalförhållanden och uppdragsföretag⁸.

⁸ Med kommunala uppdragsföretag avses en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen överlämnat värden av en kommunal angelägenhet och där överlämnandet skett på så sätt att ett betydande inflytande inte erhållits. Så är fallet när verksamhet bedrivs i så kallade kommunala entreprenader. För att en kommunal entreprenad skall anses föreligga skall det finnas ett avtal mellan regionen och uppdragsföretaget om att bedriva kommunal verksamhet av större omfattning. Till entreprenader räknas inte verksamhet som köps av annan kommun eller landsting. Inte heller friskolor definieras som kommunal entreprenad eftersom de tillkommer genom avtal med staten.

Redovisningen är sammanställd enligt gällande praxis för kommuner. I den sammanställda redovisningen ingår helägda och samägda företag där kommunens aktie- eller andelsinnehav uppgår till minst 20 %. Redovisningen innehåller resultat- och balansräkning och kassaflödesanalys. Noter finns till ett fåtal poster, främst i balansräkningen. Ytterligare noter skulle ge än bättre analysmöjligheter. Den sammanställda redovisningen har rensats från interna poster. I den verbala delen kommenteras och analyseras koncernbolagens resultat.

Redovisningsprinciper

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. I koncernredovisningen redovisas latent skatt på obeskattade reserver under avsättningar. Resterande del redovisas under eget kapital.

Ekonomisk ställning

Årets sammanställda resultat uppgår till 217,5 mnkr, vilket är en minskning med 8,4 mnkr i jämförelse med 2010. Soliditeten uppgår till 32,9 %, vilket är oförändrad nivå i jämförelse med föregående år.

Årets nettoinvesteringar i koncernen uppgår till 769,2 mnkr (821,0 mnkr 2010).

3.2.5 Tilläggsupplysningar

Vi har granskat att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper och lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig omfattning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att årsredovisningen lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper samt i stort lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig omfattning.

Nedan kommenteras de iakttagelser som gjorts under granskningen avseende tilläggsupplysningar.

Rekommendation Nr 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser

En sammanställning av pensionsåtagandet och pensionsmedel finns, men är inte fullständig. Det som saknas är tydlighet kring den del som återlämnas i verksamheten.

Rekommendation Nr 8.2 Sammanställd redovisning

Uppgifter om väsentliga personalförhållanden och upplysningar om uppdragsföretag saknas. Dessutom redovisas endast ett fåtal noter. Noterna bör vara i princip samma för koncernen och för kommunen.

Rekommendation Nr 16.1 Redovisning av kassaflöden

Kommunen redovisar uppgifterna i analysen i löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet. Dock bör uppgifterna under investeringsverksamhet redovisas brutto.

2012-03-28

Anders Hägg
Projektledare

Jan Nilsson
Uppdragsansvarig

Bil 1: Uppfyllelse av mål och uppdrag

Kommunfullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Finansiellt mål, fastställt av kommunfullmäktige i budget 2011	Utfall 2011	Måluppfyllelse
Det ekonomiska resultatet i kommunens budget, plan och bokslut uppgår till minst 2 % av skatteintäkterna inkl generella statliga bidrag.	För 2011 är utfallet 3,5 %.	Målet har uppnåtts.
Minst 70 % av investeringarna ska finansieras inom ramen för budget.	För 2011 har 77,2 % av investeringarna finansierats via avskrivningar och resultat (exkl pensionsmedelsförvaltning).	Målet har uppnåtts.
Kommunens externa upplåning ska inte överstiga 1 500 mnkr, exkl den upplåning som sker för finansieringen av kraftvärmeprojektet eller kommunens upplåning för de kommunala bolagen där kommunen i sin tur ger lån.	För 2011 är låneskulden 481,0 mnkr, vilket är en minskning med 355,0 mnkr i jämförelse med föregående år. ⁹ Total låneskuld uppgår till 3 451 mnkr.	Målet har uppnåtts

Kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning

Område	Antal mål (inkl delmål)	Uppnådda	Ej uppnådda	Inte mätt
Medborgaren i centrum	6	0	5	1
Unga och äldre i fokus	4	0	4	0
Samhälle i utveckling	5	0	3	2
Organisation för framtiden	7	3	4	0
Summa	22	3	16	3

⁹ Förklaringen till att kommunen kunnat minska sin egen upplåning är att Södertörns Energi AB under året har löst ett lån på 675,0 mnkr. Lånet gavs i samband med att kommunen sålde sin aktier i Södertörns Fjärrvärme AB till bolaget. Bolaget har nu tagit upp ett eget lån från en extern långivare med kommunal borgen.

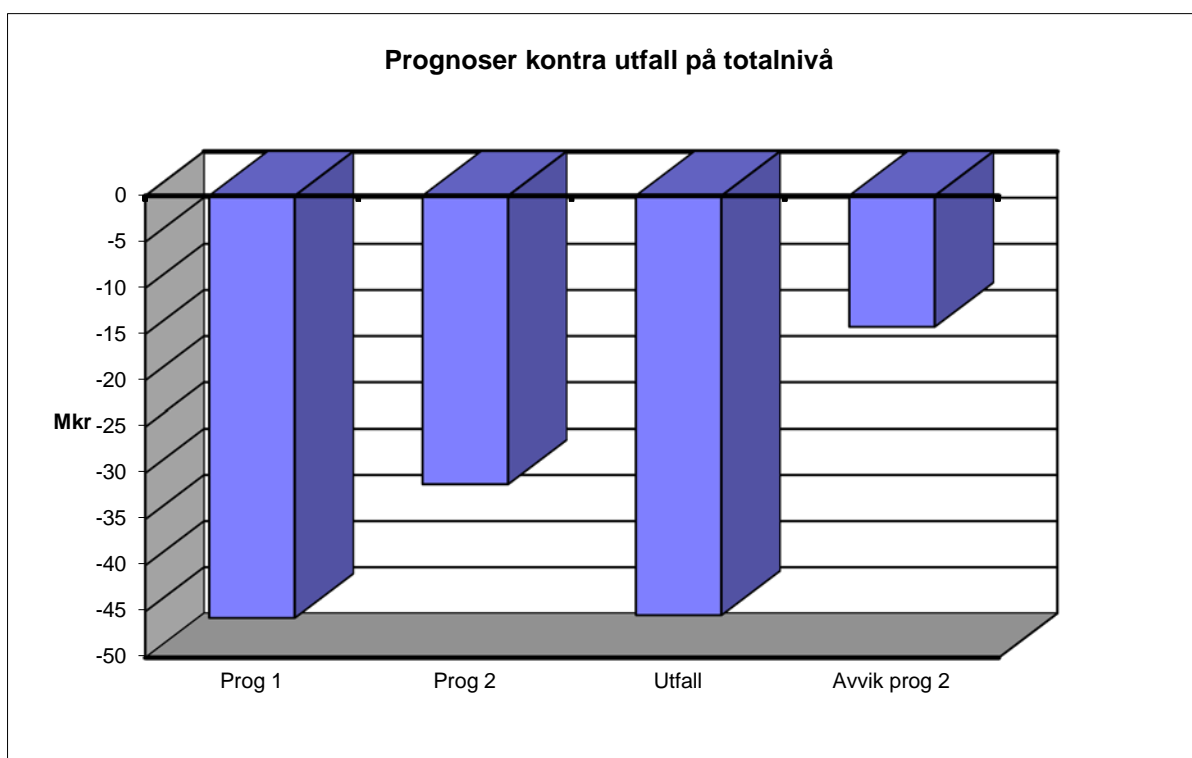
Kommunfullmäktiges ekonomiska ram samt lämnade tilläggsdirektiv

Nämnd	Mål: ekonomisk ram	Negativ avvik i %	Tilläggsdirektiv T1/T2
Kommunstyrelse	Ja	—	Ja
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	Ja	—	Ja
Vård- och omsorgsnämnd	Nej	-4,4%	Nej
Socialnämnd	Ja	—	Ja
Kultur- och fritidsnämnd	Ja	—	Ja
Samhällsbyggnadsnämnd ¹⁰	Ja	-2,2%	Ja
Utbildningsnämnd	Nej	-1,3%	Nej
Arbetsmarkn/vuxenutbnämnd	Ja	—	Ja
Teknisk nämnd	Nej	-0,3%	Nej

¹⁰ Samhällsbyggnadsnämnden fick vid behandling av T 1 medgivande att överskrida budgetramen med 8 mnkr med hänsyn till de ökade kostnader pga av stora snömängder.

Bil 2: Budgetutfallsprognoser kontra utfall

Styrelse och nämnder	N-budg	T 1	T 2 a)	Utfall	Avvik T 2	Avvik i %	P-fel i %
Kommunstyrelse	237,5	3,0	4,1	1,4	-2,7	0,6%	1,1%
varav KLK	252,1	-0,5	0,0	1,0	1,0	0,4%	0,4%
varav exploatering	-11,3	0,0	-3,3	-21,4	-18,1	189,4%	160,2%
varav serviceförvaltning b)	-3,3	3,5	7,4	21,8	14,4	5,7%	3,7%
Samhällsbyggnadsnämnd	118,3	-9,3	-9,5	-6,9	2,6	-2,2%	2,2%
Teknisk nämnd b)	0,0	-0,9	-2,1	-1,6	0,5	-0,3%	0,1%
Kultur o fritidsnämnd	177,1	0,4	1,4	1,1	-0,3	0,6%	0,2%
Arbetsmarkn o vuxenutbnämnd	181,6	0,0	5,7	5,8	0,1	3,2%	0,1%
Utbildningsnämnd	1 831,0	-6,8	-5,6	-24,2	-18,6	-1,3%	1,0%
Socialnämnd	475,9	-1,5	-0,1	12,8	12,9	2,7%	2,7%
Vård- och omsorgsnämnd	780,6	-30,7	-25,0	-34,6	-9,6	-4,4%	1,2%
Miljö o hälsoskyddsnämnd	8,8	0,1	-0,1	0,8	0,9	9,1%	10,2%
Revision	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%
Summa nämnder c)	3 814,0	-45,7	-31,2	-45,4	-14,2	-1,2%	0,4%

a) I enlighet med reglerna i KRL har en formell delårsrapport (T 2) upprättats för perioden 1/1 - 31/8. T 1 är gjord utifrån anslagsförbrukningen per 30/4.

b) Eftersom tekniska nämndens verksamheter är intäktsfinansierade och serviceförvaltningen är en utförarorganisation med avkastningskrav är det mer relevant att relatera avvikelser och prognosfel till budgetomslutningen för dessa verksamheter till nettobudgeten.

c) Exkl gemensamma poster.